[95 SLOKAS]

രഘുവംശം സർഗഃ 8 കാലിദാസകൃതം

അഥ തസ്യ വിവാഹകൗതുകം ലലിതം ബിഭ്രത ഏവ പാർഥിവഃ .
വസുധാമപി ഹസ്തഗാമിനീമകരോദിന്ദുമതീമിവാപരാം .. 8-1..

ദുരിതൈരപി കർതുമാത്മസാത്പ്രയതന്തേ നൃപസൂനവോ ഹി യത് .
തദുപസ്ഥിതമഗ്രഹീദജഃ പിതുരാജ്ഞേതി ന ഭോഗതൃഷ്ണയാ .. 8-2..

അനുഭൂയ വസിഷ്ഠസംഭൃതൈഃ സലിലൈസ്തേന സഹാഭിഷേചനം .
വിശദോച്ഛ്വസിതേന മേദിനീ കഥയാമാസ കൃതാർഥതാമിവ .. 8-3..

സ ബഭൂവ ദുരാസദഃ പരൈർഗുരുണാഽഥർവവിദാ കൃതക്രിയഃ .
പവനാഗ്നിസമാഗമോ ഹ്യയം സഹിതം ബ്രഹ്മ യദസ്ത്രതേജസാ .. 8-4..

രഘുമേവ നിവൃത്തയൗവനം തമമന്യന്ത നവേശ്വരം പ്രജാഃ .
സ ഹി തസ്യ ന കേവലാം ശ്രിയം പ്രതിപേദേ സകലാൻഗുണാനപി .. 8-5..

അധികം ശുശുഭേ ശുഭംയുനാ ദ്വിതയേന ദ്വയമേവ സംഗതം .
പദമൃദ്ധമജേന പൈതൃകം വിനയേനാസ്യ നവം ച യൗവനം .. 8-6..

സദയം ബുബുജേ മഹാഭുജഃ സഹസോദ്വേഗമിയം വ്രജേദിതി .
അചിരോപനതാം സ മേദിനീം നവപാണിഗ്രഹണാം വധൂമിവ .. 8-7..

അഹമേവ മതോ മഹീപതേരിതി സർവഃ പ്രകൃതിഷ്വചിന്തയത് .
ഉദധേരിവ നിമ്നഗാശതേഷ്വഭവന്നാസ്യ വിമാനനാ ക്വചിത് .. 8-8..

ന ഖരോ ന ച ഭൂയസാ മൃദുഃ പവമാനഃ പൃഥിവീരുഹാനിവ .
സ പുരസ്കൃതമധ്യമക്രമോ നമയാമാസ നൃപാനനുദ്ധരൻ .. 8-9..

അഥ വീക്ഷ്യ രഘുഃ പ്രതിഷ്ഠിതം പ്രകൃതിഷ്വാത്മജമാത്മവത്തയാ .
വിഷയേഷു വിനാശധർമസു ത്രിദിവസ്ഥേഷ്വപി നിഃസ്പൃഹോഽഭവത് .. 8-10..

ഗുണവത്സുതരോപിതശ്രിയഃ പരിണാമേ ഹി ദിലീപവംശജാഃ .
പദവീം തരുവൽകവാസസാം പ്രയതാഃ സംയമിനാം പ്രപേദിരേ .. 8-11..

തമരണ്യസമാശ്രയോന്മുഖം ശിരസാ വേഷ്ടനശോഭിനാ സുതഃ .
പിതരം പ്രണിപത്യ പാദയോരപരിത്യാഗമയാചതാത്മനഃ .. 8-12..

രഘുരശ്രുമുഖസ്യ തസ്യ തത്കൃതവാനീപ്സിതമാത്മജപ്രിയഃ .
ന തു സർപ ഇവ ത്വചം പുനഃ പ്രതിപേദേ വ്യപവർജിതാം ശ്രിയം .. 8-13..

സ കിലാശ്രമമന്ത്യമാശ്രിതോ നിവസന്നാവസഥേ പുരാദ്ബഹിഃ .
സമുപാസ്യത പുത്രഭോഗ്യയാ സ്നുഷയേവാവികൃതേന്ദ്രിയഃ ശ്രിയാ .. 8-14..

പ്രശമസ്ഥിതപൂർവപാർഥിവം കുലമഭ്യുദ്യതനൂതനേശ്വരം .
നഭസാ നിഭൃതേന്ദുനാ തുലാമുദിതാർകേണ സമാരുരോഹ തത് .. 8-15..

യതിപാർഥിവലിംഗധാരിണൗ ദദൃശാതേ രഘുരാഘവൗ ജനൈഃ .
അപവർഗമഹോദയാർഥയോർഭുവമംശാവിവ ധർമയോർഗതൗ .. 8-16..

അജിതാധിഗമായ മന്ത്രിഭിര്യുയുജേ നീതിവിശാരദൈരജഃ .
അനുപായിപദോപപ്രാപ്തയേ രഘുരാപ്തൈഃ സമിയായ യോഗിഭിഃ .. 8-17..

നൃപതിഃ പ്രകൃതീരവേക്ഷിതും വ്യവഹാരാസനമാദദേ യുവാ .
പരിചേതുമുപാംശു ധാരണാം കുശപൂതം പ്രവയാസ്തു വിഷ്ടരം .. 8-18..

അനയത്പ്രഭുശക്തിസമ്പദാ വശമേകോ നൃപതീനനന്തരാൻ .
അപരഃ പ്രണിധാനയോഗ്യയാ മരുതഃ പഞ്ച ശരീരഗോചരാൻ .. 8-19..

അകരോദചിരേശ്വരഃ ക്ഷിതൗ ദ്വിഷദാരംഭഫലാനി ഭസ്മസാത് .
ഇതരോ ദഹനേ സ്വകർമണാം വവൃതേ ജ്ഞാനമയേന വഹ്നിനാ .. 8-20..

പണബന്ധമുഖാൻഗുണാനജഃ ഷഡുപായുങ്ക്ത സമീക്ഷ്യ തത്ഫലം .
രഘുരപ്യജയത്ഗുണത്രയം പ്രകൃതിസ്ഥം സമലോഷ്ടകാഞ്ചനഃ .. 8-21..

ന നവഃ പ്രഭുരാ ഫലോദയാത്സ്ഥിരകർമാ വിരരാമ കർമണഃ .
ന ച യോഗവിധേർനവേതരഃ സ്ഥിരധീരാ പരമാത്മദർശനാത് .. 8-22..

ഇതി ശത്രുഷു ചേന്ദ്രിയേഷു ച പ്രതിഷിദ്ധപ്രസരേഷു ജാഗ്രതൗ .
പ്രസിതാവുദയാപവർഗയോരുഭയീം സിദ്ധിമുഭാവവാപതുഃ .. 8-23..

അഥ കാശ്ചിദജവ്യപേക്ഷയാ ഗമയിത്വാ സമദർശനഃ സമാഃ .
തമസഃ പരമാപദവ്യയം പുരുഷം യോഗസമാധിനാ രഘുഃ .. 8-24..

ശ്രുതദേഹവിസർജനഃ പിതുശ്ചിരമശ്രൂണി വിമുച്യ രാഘവഃ .
വിദധേ വിധിമസ്യ നൈഷ്ഠികം യതിഭിഃ സാർധമനഗ്നിരഗ്നിചിത് .. 8-25..

അകരോത്സ തദൗർധ്വദൈഹികം പിതൃഭക്ത്യാ പിതൃകാര്യകല്പവിത് .
ന ഹി തേന പഥാ തനുത്യജസ്തനയാവർജിതപിണ്ഡകാങ്ക്ഷിണഃ .. 8-26..

സ പരാർധ്യഗതേരശോച്യതാം പിതുരുദ്ദിശ്യ സദർഥവേദിഭിഃ .
ശമിതാധിരധിജ്യകാർമുകഃ കൃതവാനപ്രതിശാസനം ജഗത് .. 8-27..

ക്ഷിതിരിന്ദുമതീ ച ഭാമിനീ പതിമാസാദ്യ തമഗ്ര്യപൗരുഷം .
പ്രഥമാ ബഹുരത്നസൂരഭൂദപരാ വീരമജീജനത്സുതം .. 8-28..

ദശരശ്മിശതോപമദ്യുതിം യശസാ ദിക്ഷു ദശസ്വപി ശ്രുതം .
ദശപൂർവരഥം യമാഖ്യയാ ദശകണ്ഠാരിഗുരും വിദുർബുധാഃ .. 8-29..

ഋഷിദേവഗണസ്വധാഭുജാം ശ്രുതയാഗപ്രസവൈഃ സ പാർഥിവഃ .
അനൃണത്വമുപേയിവാൻബഭൗ പരിധേർമുക്ത ഇവോഷ്ണദീധിതിഃ .. 8-30..

ബലമാർതഭയോപശാന്തയേ വിദുഷാം സത്കൃതയേ ബഹു ശ്രുതം .
വസു തസ്യ വിഭോർന കേവലം ഗുണവത്താപി പരപ്രയോജനാ .. 8-31..

സ കദാചിദവേക്ഷിതപ്രജഃ സഹ ദേവ്യാ വിജഹാര സുപ്രജാഃ .
നഗരോപവനേ ശചീസഖോ മരുതാം പാലയിതേവ നന്ദനേ .. 8-32..

അഥ രോധസി ദക്ഷിണാദധേഃ ശ്രിതഗോകർണനികേതമീശ്വരം .
ഉപവീണയിതും യയൗ രവേരുദയാവൃത്തിപഥേന നാരദഃ .. 8-33..

കുസുമൈർഗ്രഥിതാമപാർഥിവൈഃ സ്രജമാതോദ്യശിരോനിവേശിതാം .

അഹരത്കില തസ്യ വേഗവാനധിവാസസ്പൃഹയേവ മാരുതഃ .. 8-34..

ഭ്രമരൈഃ കുസുമാനുസാരിഭിഃ പരികീർണാ പരിവാദിനീ മുനേഃ .
ദദൃശേ പവനാപലേപജം സൃജതീ ബാഷ്പമിവാഞ്ജനാവിലം .. 8-35..

അഭിഭൂയ വിഭൂതിമാർതവീം മധുഗന്ധാതിശയേന വീരുധാം .
നൃപതേരമരസ്രഗാപ സാ ദയിതോരുസ്തനകോടിസുസ്ഥിതീം .. 8-36..

ക്ഷണമാത്രസഖീം സുജാതയോഃ സ്തനയോസ്താമവലോക്യ വിഹ്വലാ .
നിമിമീല നരോത്തമപ്രിയാ ഹൃതചന്ദ്രാ തമസേവ കൗമുദീ .. 8-37..

വപുഷാ കരണോജ്ഝിതേന സാ നിപതന്തീ പതിമപ്യപാതയത് .
നനു തൈലനിഷേകബിന്ദുനാ സഹ ദീപാർചിരുപൈതി മേദിനീം .. 8-38..

ഉഭയോരപി പാർശ്വവർതിനാം തുമുലേനാർതരവേണ വേജിതാഃ .
വിഹഗാഃ കമലാകരാലയാഃ സമദുഃഖാ ഇവ തത്ര ചുക്രുശുഃ .. 8-39..

നൃപതേർവ്യജനാദിഭിസ്തമോ നുനുദേ സാ തു തഥൈവ സംസ്ഥിതാ .
പ്രതികാരവിധാനമായുഷഃ സതി ശേഷേ ഹി ഫലായ കല്പതേ .. 8-40..

പ്രതിയോജയിതവ്യവല്ലകീസമവസ്ഥാമഥ സത്ത്വവിപ്ലവാത് .
സ നിനായ നിതാന്തവത്സലഃ പരിഗൃഹ്യോചിതമങ്കമംഗനാം .. 8-41..

പതിരങ്കനിഷണ്ണയാ തയാ കരണാപായവിഭിന്നവർണയാ .
സമലക്ഷ്യത ബിഭ്രദാവിലാം മൃഗലേഖാമുഷസീവ ചന്ദ്രമാഃ .. 8-42..

വിലലാപ സ ബാഷ്പഗദ്ഗദം സഹജാമപ്യപഹായ ധീരതാം .
അഭിതപ്തമയോഽപി മാർദവം ഭജതേ കൈവ കഥാ ശരീരിഷു .. 8-43..

കുസുമാന്യപി ഗാത്രസംഗമാത്പ്രഭവന്ത്യായുരപോഹിതും യദി .
ന ഭവിഷ്യതി ഹന്ത സാധനം കിമിവാന്യത്പ്രഹരിഷ്യതോ വിധേഃ .. 8-44..

അഥവാ മൃദു വസ്തു ഹിംസിതും മൃദുനൈവാരഭതേ പ്രജാന്തകഃ .
ഹിമസേകവിപത്തിരത്ര മേ നലിനീ പൂർവനിദർശനം മതാ .. 8-45..

സ്രഗിയം യദി ജീവിതാപഹാ ഹൃദയേ കിം നിഹിതാ ന ഹന്തി മാം .
വിഷമപ്യമൃതം ക്വചിദ്ഭവേദമൃതം വാ വിഷമീശ്വരേച്ഛയാ .. 8-46..

അഥവാ മമ ഭാഗ്യവിപ്ലവാദശനിഃ കല്പിത ഏവ വേധസാ .
യദനേന തരുർന പാതിതഃ ക്ഷപിതാ തദ്വിടപാശ്രിതാ ലതാ .. 8-47..

കൃതവത്യസി നാവധീരണാമപരാദ്ധേഽപി യദാ ചിരം മയി .
കഥമേകപദേ നിരാഗസം ജനമാഭാഷ്യമിമം ന മന്യസേ .. 8-48..

ധ്രുവമസ്മി ശഠഃ ശുചിസ്മിതേ വിദിതഃ കൈതവവത്സലസ്തവ .
പരലോകമസംനിവൃത്തയേ യദനാപൃച്ഛ്യ ഗതാസി മാമിതഃ .. 8-49..

ദയിതാം യദി താവദന്വഗാദ്വിനിവൃത്തം കിമിദം തയാ വിനാ .
സഹതാം ഹതജീവിതം മമ പ്രബലാമാത്മകൃതേന വേദനാം .. 8-50..

സുരതശ്രമസംഭൃതോ മുഖേ ധ്രിയതേ സ്വേദലവോദ്ഗമോഽപി തേ .
അഥ ചാസ്തമിതാ ത്വമാത്മനാ ധിഗിമാം ദേഹഭൃതാമസാരതാം .. 8-51..

മനസാപി ന വിപ്രിയം മയാ കൃതപൂർവം തവ കിം ജഹാസി മാം .
നനു ശബ്ദപതിഃ ക്ഷിതേരഹം ത്വയി മേ ഭാവനിബന്ധനാ രതിഃ .. 8-52..

കുസുമോത്ഖചിതാന്വലീഭൃതശ്ചലയൻഭൃംഗരുചസ്തവാലകാൻ .
കരഭോരു കരോതി മാരുതസ്ത്വദുപാവർതനശങ്കി മേ മനഃ .. 8-53..

തദപോഹിതുമർഹസി പ്രിയേ പ്രതിബോധേന വിഷാദമാശു മേ .
ജ്വലിതേന ഗുഹാഗതം തമസ്തുഹിനാദ്രേരിവ നക്തമോഷധിഃ .. 8-54..

ഇദമുച്ഛ്വസിതാലകം മുഖം തവ വിശ്രാന്തകഥം ദുനോതി മാം .
നിശി സുപ്തമിവൈകപങ്കജം വിരതാഭ്യന്തരഷട്പദസ്വനം .. 8-55..

ശശിനം പുനരേതി ശർവരീ ദയിതാ ദ്വന്ദ്വചരം പതത്രിണം .
ഇതി തൌ വിരഹാന്തരക്ഷമൌ കഥമത്യന്തഗതാ ന മാം ദഹേഃ .. 8-56..

നവപല്ലവസംസ്തരേഽപി തേ മൃദു ദൂയേത യദംഗമർപിതം .
തദിദം വിഷഹിഷ്യതേ കഥം വദ വാമോരു ചിതാധിരോഹണം .. 8-57..

ഇയമപ്രതിബോധശായിനീം രശനാ ത്വാം പ്രഥമാ രഹഃസഖീ .
ഗതിവിഭ്രമസാദനീരവാ ന ശുചാ നാനു മൃതേവ ലക്ഷ്യതേ .. 8-58..

കലമന്യഭൃതാസു ഭാസിതം കലഹംസീഷു മദാലസം ഗതം .
പൃഷതീഷു വിലോലമീക്ഷിതം പവനാധൂതലതാസു വിഭ്രമാഃ .. 8-59..

ത്രിദിവോത്സുകയാപ്യവേക്ഷ്യ മാം നിഹിതാഃ സത്യമമീ ഗുണാസ്ത്വയാ .
വിരഹേ തവ മേ ഗുരുവ്യഥം ഹൃദയം ന ത്വവലംബിതും ക്ഷമാഃ .. 8-60..

മിഥുനം പരികല്പിതം ത്വയാ സഹകാരഃ ഫലിനീ ച നന്വിമൌ .
അവിധായ വിവാഹസത്ക്രിയാമനയോർഗമ്യത ഇത്യസാമ്പ്രതം .. 8-61..

കുസുമം കൃതദോഹദസ്ത്വയാ യദശോകോഽയമുദീരയിഷ്യതി .
അലകാഭരണം കഥം നു തത്തവ നേഷ്യാമി നിവാപമാല്യതാം .. 8-62..

സ്മരതേവ സശബ്ദനൂപുരം ചരണാനുഗ്രഹമന്യദുർലഭം .
അമുനാ കുസുമാശ്രുവർഷിണാ ത്വമശോകേന സുഗാത്രി ശോച്യസേ .. 8-63..

തവ നിഃശ്വസിതാനുകാരിഭിർബകുലൈരർധചിതാം സമം മയാ .
അസമാപ്യ വിലാസമേഖലാം കിമിദം കിന്നരകണ്ഠി സുപ്യതേ .. 8-64..

സമദുഃഖസുഖഃ സഖീജനഃ പ്രതിപച്ചന്ദ്രനിഭോഽയമാത്മജഃ .
അഹമേകരസസ്തഥാപി തേ വ്യവസായഃ പ്രതിപത്തിനിഷ്ഠുരഃ .. 8-65..

ധൃതിരസ്തമിതാ രതിശ്ച്യുതാ വിരതം ഗേയമൃതുർനിരുത്സവഃ .
ഗതമാഭരണപ്രയോജനം പരിശൂന്യം ശയനീയമദ്യ മേ .. 8-66..

ഗൃഹിണീ സചിവഃ സഖീ മിഥഃ പ്രിയശിഷ്യാ ലലിതേ കലാവിധൌ .
കരുണാവിമുഖേന മൃത്യുനാ ഹരതാ ത്വാം വദ കിം ന മേ ഹൃതം .. 8-67..

മദിരാക്ഷി മദാനനാർപിതം മധു പീത്വാ രസവത്കഥം നു മേ .
അനുപാസ്യസി ബാഷ്പദൂഷിതം പരലോകോപനതം ജലാഞ്ജലിം .. 8-68..

വിഭവേഽപി സതി ത്വയാ വിനാ സുഖമേതാവദജസ്യ ഗണ്യതാം .
അഹൃതസ്യ വിലോഭനാന്തരൈർമമ സർവേ വിഷയാസ്ത്വദാശ്രയാഃ .. 8-69..

വിലപന്നിതി കോസലാധിപഃ കരുണാർഥഗ്രഥിതം പ്രിയാം പ്രതി .
അകരോത്പൃഥിവീരുഹാനപി സ്രുതശാഖാരസബാഷ്പദൂഷിതാൻ .. 8-70..

അഥ തസ്യ കഥഞ്ചിദങ്കതഃ സ്വജനസ്താമപനീയ സുന്ദരീം .
വിസസർജ തദന്ത്യമണ്ഡനാമനലായാഗുരുചന്ദനൈധസേ .. 8-71..

പ്രമദാമനു സംസ്ഥിതഃ ശുചാ നൃപതിഃ സന്നിതി വാച്യദർശനാത് .
ന ചകാര ശരീരമഗ്നിസാത്സഹ ദേവ്യാ ന തു ജീവിതാശയാ .. 8-72..

അഥ തേന ദശാഹതഃ പരേ ഗുണശേഷാമപദിശ്യ ഭാമിനീം .
വിദുഷാ വിധയോ മഹർദ്ധയഃ പുര ഏവോപവനേ സമാപിതാഃ .. 8-73..

സ വിവേശ പുരീം തയാ വിനാ ക്ഷണദാപായശശാങ്കദർശനഃ .
പരിവാഹമിവാവലോകയൻസ്വശുചഃ പൗരവധൂമുഖാശ്രുഷു .. 8-74..

അഥ തം സവനായ ദീക്ഷിതഃ പ്രണിധാനാദ്ഗുരുരാശ്രമസ്ഥിതഃ .
അഭിഷംഗജഡം വിജജ്ഞിവാനിതി ശിഷ്യേണ കിലാന്വബോധയത് .. 8-75..

അസമാപ്തവിധിര്യതോ മുനിസ്തവ വിദ്വാനപി താപകാരണം .
ന ഭവന്തമുപസ്ഥിതഃ സ്വയം പ്രകൃതൗ സ്ഥാപയിതും പഥശ്ച്യുതം .. 8-76..

മയി തസ്യ സുവൃത്ത വർതതേ ലഘുസന്ദേശപദാ സരസ്വതീ .
ശ്രുണു വിശ്രുതസത്ത്വസാര താം ഹൃദി ചൈനാമപധാതുമർഹസി .. 8-77..

പുരുഷസ്യ പദേഷ്വജന്മനഃ സമതീതം ച ഭവച്ച ഭാവി ച .
സ ഹി നിഷ്പ്രതിഘേന ചക്ഷുഷാ ത്രിതയം ജ്ഞാനമയേന പശ്യതി .. 8-78..

ചരതഃ കില ദുശ്ചരം തപസ്തൃണബിന്ദോഃ പരിശങ്കിതഃ പുരാ .
പ്രജിഘായ സമാധിഭേദിനീം ഹരിരസ്മൈ ഹരിണീം സുരാംഗനാം .. 8-79..

സ തപഃപ്രതിബന്ധമന്യുനാ പ്രമുഖാവിഷ്കൃതചാരുവിഭ്രമം .
അശപദ്ഭവ മാനുഷീതി താം ശമവേലാപ്രലയോർമിണാ ഭുവി .. 8-80..

ഭഗവൻപരവാനയം ജനഃ പ്രതികൂലാചരിതം ക്ഷമസ്വ മേ .
ഇതി ചോപനതാം ക്ഷിതിസ്പൃശം കൃതവാനാ സുരപുഷ്പദർശനാത് .. 8-81..

ക്രഥകൈശികവംശസംഭവാ തവ ഭൂത്വാ മഹിഷീ ചിരായ സാ .
ഉപലബ്ധവതീ ദിവശ്ച്യുതം വിവശാ ശാപനിവൃത്തികാരണം .. 8-82..

തദലം തദപായചിന്തയാ വിപദുത്പത്തിമതാമുപസ്ഥിതാ .
വസുധേയമവേക്ഷ്യതാം ത്വയാ വസുമത്യാ ഹി നൃപാഃ കലത്രിണഃ .. 8-83..

ഉദയേ മദവാച്യമുജ്ഝതാ ശ്രുതമാവിഷ്കൃതമാത്മവത്ത്വയാ .
മനസസ്തദുപസ്ഥിതേ ജ്വരേ പുനരക്ലീബതയാ പ്രകാശ്യതാം .. 8-84..

രുദതാ കുത ഏവ സാ പുനർഭവതാ നാനുമൃതാപി ലഭ്യതേ .
പരലോകജുഷാം സ്വകർമഭിർഗതയോ ഭിന്നപഥാ ഹി ദേഹിനാം .. 8-85..

 അപശോകമനാഃ കുടുംബിനീമനുഗൃഹ്ണീഷ്വ നിവാപദത്തിഭിഃ .

സ്വജനാശ്രു കിലാതിസന്തതം ദഹതി പ്രേതമിതി പ്രചക്ഷതേ .. 8-86..

മരണം പ്രകൃതിഃ ശരീരിണാം വികൃതിർജീവിതമുച്യതേ ബുധൈഃ .
ക്ഷണമപ്യവതിഷ്ഠതേ ശ്വസന്യദി ജന്തുർനനു ലാഭവാനസൗ .. 8-87..

അവഗച്ഛതി മൂഢചേതനഃ പ്രിയനാശം ഹൃദി ശല്യമർപിതം .
സ്ഥിരധീസ്തു തദേവ മന്യതേ കുശലദ്വാരതയാ സമുദ്ധൃതം .. 8-88..

സ്വശരീരശരീരിണാവപി ശ്രുതസംയോഗവിപര്യയൗ യദാ .
വിരഹഃ കിമിവാനുതാപയേദ്വദ ബാഹ്യൈർവിഷയൈർവിപശ്ചിതം .. 8-89..

ന പൃഥഗ്ജനവച്ഛുചോ വശം വശിനാമുത്തമ ഗന്തുമർഹസി .
ദ്രുമസാനുമതാം കിമന്തരം യദി വായൗ ദ്വിതയേഽപി തേ ചലാഃ .. 8-90..

സ തഥേതി വിനേതുരുദാരമതേഃ പ്രതിഗൃഹ്യ വചോ വിസസർജ മുനിം .
തദലബ്ധപദം ഹൃദി ശോകഘനേ പ്രതിയാതമിവാന്തികമസ്യ ഗുരോഃ .. 8-91..

തേനാഷ്ടൗ പരിഗമിതാഃ സമാഃ കഥഞ്ചിദ്ബാലത്വാദവിതഥസൂനൃതേന സൂനോഃ .
സാദൃശ്യപ്രതികൃതിദർശനൈഃ പ്രിയായാഃ സ്വപ്നേഷു ക്ഷണികസമാഗമോത്സവൈശ്ച .. 8-92..

തസ്യ പ്രസഹ്യ ഹൃദയം കില ശോകശങ്കുഃ
പ്ലക്ഷപ്രരോഹ ഇവ സൗധതലം ബിഭേദ .
പ്രാണാന്തഹേതുമപി തം ഭിഷജാമസാധ്യം
ലാഭം പ്രിയാനുഗമനേ ത്വരയാ സ മേനേ .. 8-93..

സമ്യഗ്വിനീതമഥ വർമഹരം കുമാര-
മാദിശ്യ രക്ഷണവിധൗ വിധിവത്പ്രജാനാം .
രോഗോപസൃഷ്ടതനുദുർവസതിം മുമുക്ഷുഃ
പ്രായോപവേശനമതിർനൃപതിർബഭൂവ .. 8-94..

തീർഥേ തോയവ്യതികരഭവേ ജഹ്നുകന്യാസരയ്വോ-
ർദേഹത്യാഗാദമരഗണനാലേഖ്യമാസാദ്യ സദ്യഃ .
പൂർവാകാരാധികതരരുചാ സംഗതഃ കാന്തയാസൗ
ലീലാഗാരേഷ്വരമത പുനർനന്ദനാഭ്യന്തരേഷു .. 8-95..

ഇതി ശ്രീരഘുവംശേ മഹാകാവ്യേ കവിശ്രീകാലിദാസ-
കൃതാവജവിലാപോ നാമാഷ്ടമഃ സർഗഃ ..

ഓം. P.R. IYER 8.11-2024

Encoded and Proofread by Arvind Kolhatkar akolhatkar at rogers.com

```
% Text title            : raghuvansha8
% File name             : raghuvansha8.itx
% itxtitle              : raghuva.nsham sargaH 08 (kAlidAsakRitam)
% engtitle              : Raghuvansha by Kalidas Chapter 8
% Category              : major_works, kAlidAsa
% Location              : doc_z_misc_major_works
% Sublocation           : major_works
% Texttype              : pramukha
% Author                : kalidasa
% Language              : Sanskrit
% Subject               : philosophy/hinduism/religion
% Transliterated by     : Arvind Kolhatkar akolhatkar at rogers.com
% Proofread by          : Arvind Kolhatkar akolhatkar at rogers.com
% Latest update         : April 28, 2005
% Send corrections to   : sanskrit at cheerful dot c om
% Site access           : https://sanskritdocuments.org
```